

séhez hozzátartozik a „nemzeti“ jelző is... Nagy hiba volna azonban összetéveszteni a mi nacionalizmusunkat, ama politikai pártok által gyakorolt nacionalizmussal, amelyekről mindenben, még nacionalista tanunkban is különbözünk.“ — A „nemzeti-korporatizmusból“ az emelkedettebb érzések sem hiányozhatnak: „Az egyház autonómiája — írja Mihail Manoilescu, a Lumea Noua ugyanazon számára — a nemzeti-korporatizmus számára nem programont, hanem hit. A korporatizmus, amely minden társadalmi funkció önállóságát elismeri... meghajlik... a legrégebb s a legnemesebb funkció előtt... az Államnak az Egyházzal való szövetségére kor-parancsolat. A holnapi ideális államnak az Egyházzal való szövetségéből indul majd ki az anyagiasság elleni szellemi mozgósítás...“

(Cluj)

(Ks.)

A MAGYAR BABEL

Nagy vihart kavart Horváth Árpádnak, a Nemzeti Színház Madách előadásáról szóló tanulmánya, amely a NYUGAT-ban jelent meg. Igen figyelemre méltóak ezek a megállapításai: „A magyar színpad, az európai modern színpadfejlődéssel szembeállítva kihagyásokat mutat. Színészetünk még mindig kizárólag túlsúlyos járja a realizmus útját. Utolsó színpadi forradalmunk, a század elején, a Thalia volt, amely a pathetikus deklamációs stílussal szemben, (ami legfeljebb technikai virtuozitásokban tudott frissülni,) a naturalizmus felszabadító betöltését hozta el a magyar színjátzás számára. Azóta éppen csak véletlen vagy kényszerű beszivárgás, de nem program és studium formájában érvényesítő hatás az, amit az európai fejlődés a mi színészetünknek juttatott, holott a magyar színész anyag, — a világnak egyik legelsőbb komédiás-matériája, — tudna s tudott volna az élen is haladni. S amikor Madách a génius mai megszólaltatásának felelősségét rágördíti a mai színpad lelkiismeretére, éppen az ő kultuszának tradíció-tiszteletében kell lehajtanunk fejünket s arra a 30 éves fejzetre gondolnunk, amit a korszerű színpadstílus fejlődéshiánya a mai magyar színpad számára a múlt légyeres tereként hagyott.“

Supka Géza a SZAZADUNK-ban Georges Sorelről, „a modern diktatúrák apjáról“ ír tanulmányt. Foglalkozik benne Leninnek és Mussolininek Sorelhez fűződő kapcsolataival. „Lenin és Trockij — írja — Svájcban való tartózkodásuk idején, a háború alatt tanulmányozták Sorelnek az erőszakról írt könyvét. Hivatkozás történik annak főként a következő passzusára: — Az egész emberi történelem menetében egyetlen nagy és komoly tényezőt ismerünk s ez az erőszak, feltéve, ha az orszályharc brutális és közvetlen kifejezését képviseli. Csak erőszaktól születhetik emberhez méltó nagy dolog. Csakhogy ennek az erőszaknak nem úgy, mint eddig: felülről lefelé, hanem lentről felfelé kell majd ezután hatni.“ Ahogy a tanulmány ezt az idézetet felhasználja, könnyen vezethet félreértésre, mert a cikkíró nem említi, hogy az orszályharc nem az egyéni erőszakot jelenti.

Supka foglalkozik Mussolini és Sorel kapcsolataival is.

Mussolini még 1914 nyarán — közli a tanulmány — a híres anconai szociáldemokrata kongresszuson, mint a párt hivatalos lapjának az Avantinak fiatal szerkesztője, előadást tartott Sorelről és azt követelte a párttól, hogy térjen le a demokratikus parlamentarizmussal való folytonos megalkuvások útjáról és lépjen végre a közvetlen akciók mesgyéjére. Ennek a beszédének következménye volt aztán, hogy szakítani kellett pártjával.“

A cikk a továbbiakban elmondja, hogy Sorel 1921-ben levelet írt

Mussolini lapjához, a Popolo d'Italia-hoz.

A „fasiszták bebizonyították — írja Sorel — hogy a maguk erőszakos fellépésével igen előnyösen pótolhatják az állami hatalmat, amely nyugodtan eltűrte, hogy a szocialisták vadul leterrorizálják a polgárságot. A fasisztákat az az ihletett gondolat töltötte el, hogy önmagukat állítsák az állam helyébe a szocialisták ellenében s hogy így védjék meg és tartsák épségben a Garibaldi által megszerzett nemzeti szabadságot. A fasizmusban olyan mozgalom kiindulásánál tartunk, amely szükségképp lefogja rombolni a napról-napra mind használhatatlanabbá váló parlamentarizmus egész épületét.“

A cikkiró a fentiekből aztán levonja a maga és társadalma hibás konkluzióját, hogy „a túlzó nacionalizmus között mindig is voltak bizonyos kapcsolatok.“

A PROTESTÁNS SZEMLÉ-ben Harsányi Pál cikkezik Szabó Pál magyar íróról és ez alkalommal ezeket az általános érdekű megállapításokat teszi: „Az író nem kötelezhető társadalmi reformok hirdetésére, de joga van a nyílt ostorozó szóhoz. Azért, ha valaki észreveszi a papság körében terjedezni kezdő gyöngeségeket, a tornyosuló problémákat: még nem feltétlenül egyházfelforgató és istentagadó. Azért, hogy valaki szólni mer a hitbizományi birtokok óriási nyomásáról, embersors nehezítő kihatásairól, még nem feltétlenül bolsevista. De természetes, ha valaki reformálni, javítani akar, nem hizeleghet örökké. Nem árt ha az írók beszéde néha-néha úgy csendül mint a társadalom lelkiismeretének szava.“

Felekezeti lapban ennyi szabadelvűség mindenestre tiszteletreméltó, a baj csak az, hogy az a társadalmi lelkiismeret — amelyben az író hisz — maga is problematikus,

(Budapest)

(u. l.)

FASISZTA GONDOK, FASISZTA TANÁCSOK

Az OGGI az idősebb generációval polemizál, akik azt mondják a fiatalokról, hogy ártatlanok és ugyanazt akarják, amit a szülők, nagyapák és ükapák akartak fiatal éveikben: megváltoztatni a világot. Az olasz fiatalok ellenvetéssel élnek: „A modern fiatlság nem hevül, nem állítja, hogy „megváltoztatjuk a világot“. Inkább ezt állítják: „Az idők gyökeresen megváltoztatták életünket, tudomást kell szereznünk erről az ujdonságról.“ És mi ez az ujdonság, — kérdezik. Feleletük: „A rádió, a repülőgép, a táviró, a tengeralattjáró, a távolbalátás... amiknek nem csupán technikai értékük van, hanem, — és mindennekeleltl — spirituális értékük; olyan értékek ezek, melyek megakadályozzák a fiatalat abban, hogy ismert romantikus mondatát hangoztassa: „Meg akarok mindent változtatni.“ Az ifjú kényszerítve érzi magát, ha komolyan akar élni, hogy megfogadja, hogy tudomást szerez erről a valóban transzformált világról. Szükségességből kell megvetnie az érett pedagógus szavait. Mélyen kell a mai ifjúnak megvetnie azokat, mert nem egy fékezhetetlen fiatalság entuziazmusából, hanem ebből a valóban új korból ered.“

Az IL SAGGIATORE egy a művészet hivatásáról írott cikkében olvasható: „Ma az individuum nem fogható fel önmagába izoláltan, hanem mint a társadalom részese; ma, amikor az egyén érdeke az általánossal van összenöve, nem lehet egy spirituális individualizmust elképzelni, mint önmagának célját. A tevékenység minden területén, a politikától a költészetig, a gazdaságtól a bölcseségetig, nincs helye már az individualitásnak, amennyiben csupán csak az.“ Az OGGI válasza erre: „Tetszik nekünk ez a megállapítás. Az individualitás